

SIAL (Sdružení inženýrů a architektů Liberec)

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 13, 301 00 Plzeň
20. 1. – 15. 4. 2012

Televizní vysílač na Ještědu, pražský obchodní dům Máj nebo obchodní dům Ještěd v Liberci. Stavby, bez kterých si nelze představit dějiny české architektury a které mají významné místo i v dějinách architektury světové. Pod všemi jsou podepsáni členové ateliéru Sial - Sdružení architektů a inženýrů Liberec. Zásadní význam Sialu pro domácí stavební umění 20. století komplexně připomene od 20. ledna do 15. dubna výstava v Západočeské galerii v Plzni. Doprovází ji reprezentativní publikace, kterou vydalo nakladatelství Arbor Vitae ve spolupráci s Muzeem umění Olomouc.

Podle kurátora výstavy Jakuba Potůčka je zrod Sialu úzce spjat se společenským klimatem v 50. a 60. letech. „Nástup stalinismu v Československu v roce 1948 vedl v architektuře ke zrušení soukromých ateliérů, architekti museli přijmout zaměstnání ve státních projektových ústavech, Stavoprojektech. A v libereckém Stavoprojektu se zformovala skupina architektů a konstruktérů zapálených pro svou práci. Využila liberální poměry před sovětskou invazí v srpnu 1968, odešla ze Stavoprojektu a v letech 1968-1971 existovala pod názvem Sial – Sdružení architektů a inženýrů Liberec. Vůdčími osobnostmi sdružení, hledajícího východiska architektonické tvorby v technických inovacích, byli architekti Karel Hubáček a Miroslav Masák a statici Zdeněk Patrman a Václav Voda,“ přiblížil vznik ateliéru Potůček.

A v čem spočívá zásadní přínos Sialu pro českou architekturu 20. století? „Netkví jen ve zprostředkování tendencí, které se neslučovaly či přímo byly v rozporu s oficiální doktrínou, nýbrž i ve vytvoření invenčního a svobodomyšlného prostředí, zaštitovaného osobností Karla Hubáčka,“ odpověděl autor koncepce výstavy, renomovaný odborník Rostislav Švácha. Právě v tomto prostředí se pak podle něj mohlo zrodit klíčové dílo české architektury druhé poloviny 20. století - Hubáčkův a Patrmanův televizní vysílač s hotelem na Ještědu. „Stavět se začalo v roce 1966, přičemž první návštěvník přišel až za sedm let, v roce 1973. Ještě před dokončením, v roce 1969, vysílač získal prestižní Perretovu cenu Mezinárodní unie architektů. Tu si však autoři z politických důvodů nemohli v Buenos Aires převzít,“ řekl Švácha, podle nějž lze věž na Ještědu považovat za nejoblíbenější českou stavbu 20. století.

Stavba, která podle porotců Perretovy ceny „zasluhuje uznání pro zapojení do krajiny svou jasností a souladem“, vzbudila zaslouženou pozornost i mezi domácími mladými architekty. „To vedlo v roce 1969 k založení Školky Sial. Účelem tohoto nezvykle organizovaného ateliéru, vedeného Miroslavem Masákem, bylo hledat pro mladé talenty vhodné úkoly, tříbit jejich profesionalitu. Členové Školky pracovali v přátelském a kolektivním prostředí, jejich 'komuna' připomene rakouské a italské neoavantgardní skupiny šedesátých let,“ vzpomněl Potůček a dodal, že Sial měl v 60. – 80. letech až 60 členů a mimo jiné jím prošli tak významní architekti, jako jsou Mirko Baum, John Eisler, Martin Rajniš, Emil Přikryl, Zdeněk Zavřel, Helena Jiskrová nebo Václav Králíček.

Slibný rozvoj aktivit Sialu však narušil nástup normalizace. Politický režim házel Sialu klacky pod nohy, jeho členy donutil vrátit se do Stavoprojektu a zakázal jeho publicitu v domácím tisku. „Liberečtí architekti se ale nevzdali. Podařilo se jim probít k zakázkám v zahraničí, od roku 1980 se úspěšně zúčastňovali velkých architektonických soutěží na Západě. Díky tomu Liberec předčil Prahu a stal se v těch letech nejvýznamnějším centrem české architektonické tvorby,“ konstatoval Potůček. O kvalitě projektů Sialu svědčí i řada cen a čestných uznání, které v 70. a 80. letech posbíraly, například Grand prix bienále Interarch v Sofii (1988) pro koncertní síň a kolonádu v Teplicích.

Podle Šváchy přitom zájem české veřejnosti o tvorbu libereckých architektů neutuchá ani v současnosti. „Dokládají to i dvě aféry z posledních let, bohatě komentované v domácích médiích. Jednak prohraný zápas libereckých občanských aktivit za záchranu obchodního střediska Ještěd v centru Liberce a naopak úspěšný boj o zachování obchodního domu Máj/My v centru Prahy,“ připomněl historik architektury.

Výstava v Západočeské galerii představí podle Potůčka tvorbu Sialu komplexně. „Z hlediska instalace lze hovořit o multimediální prezentaci. Návštěvníci totiž uvidí 35 originálních plánů a 14 dobových i nových modelů staveb, mezi nimi například vysílače na Ještědu, obchodního domu Máj nebo České boudy na

Sněžce. Pětadvacet klíčových projektů dokumentujeme na 33 velkoformátových bannerech,“ vyjmenoval Potůček s tím, že výstava byla po uvedení v Muzeu umění Olomouc reprízovaná v pražské Galerii Jaroslava Fragnera, v Oblastní galerii v Liberci a v Galerii výtvarného umění v Chebu. „V současnosti se jedná rovněž o zahraničních reprízách,“ doplnil.

PUBLIKACE

Podstatnou součástí projektu je čtyřsetstránková publikace z nakladatelství Arbor Vitae, kterou připravil autorský tým vedený renomovaným historikem architektury Rostislavem Šváchou. „Práci Sialu jsme v ní rozdělili do tří kapitol, které se zhruba kryjí s šedesátými, sedmdesátými a osmdesátými léty 20. století. K výkladu o těchto etapách se vždy pojí medailony projektů a staveb, o nichž si myslíme, že to či ono období dobře reprezentují. Takových děl jsme do naší publikace vybrali dvacet pět. Závěrečná čtvrtá kapitola se zamýšlí nad významem Sialu pro naši současnost a pro mladou architektonickou generaci. Po ní konečně následují portréty patnácti nejvýznamnějších architektů libereckého sdružení,“ přiblížil obsah knihy Švácha. Podle ředitele Muzea umění Olomouc Pavla Zatloukala představuje tato kniha v řadě publikací o architektonickém ateliéru Sial „zatím nejrozsáhlejší pokus o systematické podchycení této bezpochyby nejpозорuhodnější kapitoly historie české architektury druhé poloviny minulého století“. Zároveň se připravuje vydání knihy v anglické verzi.

Vydavatel: Arbor Vitae, Muzeum umění Olomouc

Editor: Rostislav Švácha

Texty: Lukáš Beran, Dita Dvořáková, Adam Gebrian, Hubert Guzik, Marcela Hanáčková, Vendula Hnídková, Ludmila Hůrková, Eva Josková, Iva Karásková, Milan Kudyn, Martina Mertová, Terezie Nekvindová, Eva Novotná, Marie Platovská, Jakub Potůček, Jana Stará, Martin Strakoš, Markéta Svobodová, Karin Šrámková, Rostislav Švácha, Vladka Valchářová, Jana Zajoncová, Pavel Zatloukal, Jan Zikmund

Rejstřík: Martina a Jakub Potůčkovi

Grafická úprava: Robert V. Novák

Odborná spolupráce: Bohdan Bloudek, Tomáš Břichcín, Jan Herynek, Jakub Potůček, Petr Šmalec, Veronika Urbanová

Tisk: T. A. Print

Publikace byla vyhlášena nejkrásnější českou knihou roku 2010 v kategorii odborná a vědecká literatura v soutěži vyhlášené Památkem národního písemnictví.

Autor grafické podoby knihy Robert V. Novák se stal Grafickým designérem roku v rámci Cen Czech Grand Design za rok 2010 mimo jiné za grafickou úpravu publikace „Sial“.

AUTOŘI VÝSTAVY:	Miroslav Masák, Jakub Potůček, Rostislav Švácha
KURÁTOR VÝSTAVY:	Petr Jindra
GRAFICKÉ ŘEŠENÍ:	Robert V. Novák
ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ:	Jakub Potůček
INSTALACE:	Jan Jirka, Petr Kutek
EXPONÁTY LASKAVĚ ZAPŮJČILI:	Muzeum umění Olomouc Národní technické muzeum v Praze Pražské vodovody a kanalizace a. s. Sial architekti a inženýři s. r. o. Liberec Senatsverwaltung für Stadtentwicklung, Berlin

Projekt vznikl ve spolupráci s Muzeem umění Olomouc.

Komentované prohlídky výstavy

S významnými realizacemi i několika neuskutečněnými návrhy Sdružení architektů a inženýrů Liberec seznámí návštěvníky jeden z autorů výstavy **Jakub Potůček**.

út | 14. 2. | 17.00 hodin

út | 10. 4. | 17.00 hodin

KONTAKT PRO MÉDIA

Mgr. Eva Reitspiesová

Tisková mluvčí ZČG

✉ Pražská 13, 301 00 Plzeň

☎ 377 908 514, 731 474 266

🌐 reitspiesova@zpc-galerie.cz